

Markieza zet ervaringsdeskundigheid op de kaart

De winnaar van de Vierde Movisie Participatieprijs is: Markieza. De jury roemt de Brabantse organisatie om haar creativiteit en doorzettingsvermogen waarmee ze de ervaringsdeskundigheid in Nederland op de kaart heeft gezet.

Met de toekenning van de Participatieprijs bekroont Movisie elk jaar een organisatie die zich op voorbeeldige wijze heeft ingezet voor groepen in de samenleving die extra aandacht nodig hebben. Dit jaar waren dat de ervaringsdeskundigen, mensen wier kennis niet zozeer gebaseerd is op studie, als wel op eigen ervaring. Een groot aantal organisaties en initiatieven had zich voor de prijsvraag aangemeld. Velen daarvan waren op vrijdag 15 maart aanwezig in RASA, het centrum van wereldculturen in Utrecht.

Professional en ervaringsdeskundige botsen op elkaar

Ruim tweehonderd mensen zijn afgekomen op het feest, dat de uitreiking van de Participatieprijs, nu al weer voor de vierde keer, inmiddels is geworden. De voorzitter van de Raad van Bestuur van Movisie, Yvonne van Mierlo opent het bal. In haar openingspraatje wijst ze erop dat de jury de altijd moeilijke taak heeft gehad om uit vele goede inzendingen de beste te kiezen. Liefst 118 initiatieven kreeg de jury onder ogen, en daaruit mocht ze niet meer dan 16 genomineerden kiezen. Van Mierlo: 'De inzendingen geven zowel getalsmatig als inhoudelijk aan met welke passie, energie en expertise ervaringsdeskundigen zich inzetten voor de kwetsbaren in onze samenleving.'

Met die woorden geeft Van Mierlo de microfoon over aan Pieter Hilhorst, voorzitter van de jury én presentator van de dag. Hij heet alle aanwezigen welkom, maar is nauwelijks begonnen met te vertellen hoe het programma eruit ziet of hij wordt pardoes omvergereden door de bestuurster van een elektrische rolstoel. Na een aanvankelijk schrikreactie, reageert Hilhorst ad rem op het incident: 'Dit is wat er vaak gebeurt met ervaringsdeskundigheid, ze botst met de gevestigde orde.'

'Een ander voorbeeld van het verschil tussen ervaringsdeskundigen en professionals ervoer ik onlangs op een bijeenkomst over armoede. De ervaringsdeskundigen vertelden daar voluit over hun persoonlijke ervaringen, maar alle anderen - beleidsmakers, ambtenaren en hulpverleners - zwegen daarover. Dat is raar, want ervaringsdeskundigheid gaat er nu juist over dat je je bewust bent van de invloed van je ervaringen op je wereldbeeld. Immers, voordat je het beseft, stel je eisen aan anderen waaraan zij niet kunnen voldoen. Heel veel verzuring in de relatie tussen hulpverlener en cliënt vloeit daaruit voort.'

Vertellen over je eigen ervaring kan een ander tot lering dienen

Op het feest vandaag mag niemand achterblijven en dus nodigt Hilhorst iedereen uit om aan zijn buurman te vertellen wat ervaringsdeskundigheid voor hem of haar betekent, waarbij 'u de nadruk moet leggen op wat u met die ervaring heeft gedaan of wat uw ervaring voor anderen zou kunnen betekenen.' Een minuut krijgt het publiek en dan wil Hilhorst twee mooie verhalen horen. 'Daar heb ik uw hulp bij nodig. Dus: zit u naast iemand van wie u zegt: die heeft een verhaal waarvan ik vind dat anderen die ook moeten horen, dan steekt u uw vinger op.' Om te voorkomen dat de deelnemers, uit valse bescheidenheid of uit gêne, hun vinger niet opsteken, zegt Hilhorst er ietwat vals bij dat 'wanneer u uw vinger niet opsteekt, u dus eigenlijk tegen degene naast u zegt dat zijn verhaal helemaal niks was.'

Zijn list werkt. Een ervaringsdeskundige van Team ED vertelt dat ze voorheen een mooi huis en dito auto had, en op zeker moment failliet ging. 'Doordat ik bankroet was, heb ik enige tijd van 20 euro per week moeten rondkomen. En dat was zwaar. Door over die beroerde tijd te vertellen, behoed ik anderen misschien voor fouten die ik indertijd heb gemaakt.'

Ook de volgende vertelster heeft grote problemen gekend. 'Bijna allemaal hadden ze te maken met mijn psychiatrische ziektebeelden. Maar wat er ook met mij gebeurde, ik ben elke keer opgestaan. En ja, misschien ben ik over een jaar weer depressief, maar ook dan zal ik opstaan en verdergaan. Als ervaringsdeskundige wil ik anderen helpen om hun eigen veerkracht te ontdekken.'

Een collega van de bestuurster van de elektrische rolstoel die de middag bijna van zijn dagvoorzitter beroofde, vertelt dat de stichting Wij Staan Op veel tijd besteedt aan politieke lobby. 'In de vele gesprekken die wij met politici voeren, merken we telkens weer dat ze vaak geen weet van hebben van de barrières waarmee mensen met een beperking worden geconfronteerd. En dat blijven we doen, voor álle mensen met beperkingen, van welke aard dan ook.'

Beleid moet om mensen gaan, niet om procedures

Aansluitend op die opmerking wijst Hilhorst erop dat veel beleid zijn doel mist, omdat het gebaseerd is op 'veronderstellingen die niet overeenstemmen met de praktijk van alledag. De vraag is dan ook hoe we de kansen en mogelijkheden van ervaringsdeskundigheid kunnen benutten om die kloof te overbruggen'. Over die vraag gaan vier sprekers in debat: Sonja Visser van het Zelfregiecentrum Venlo, Dienke Boertien van kenniscentrum Phrenos, Maurits Boote, ervaringsdeskundige hulpverlener en trainer in de jeugdzorg en ten slotte Oetra Gopal, wethouder in Hoogezand Sappemeer.

De vier deelnemers introduceren zichzelf met een quote. Wethouder Gopal begint met de quote: *uit het leven gegrepen, wordt goed begrepen*. Ze legt uit: 'Een paar weken geleden deed ik mee aan een theatervoorstelling gebaseerd op mijn persoonlijke verhaal over gedwongen huwelijk, gemeenschapsdrang en huiselijk geweld. Na de voorstelling kwamen de mensen naar me toe en begonnen spontaan hun verhaal te vertellen. Ze voelden zich begrepen.'

De les die volgens de wethouder hieruit getrokken kan worden, is dat 'beleid niet om procedures, protocollen, beleidsterreinen of andere etiketten zou moeten gaan, maar om de leefwereld van de mensen. Dat betekent dat politici en bestuurders moeten kijken naar wat de individuele mens past, en dat is iets wat hij zelf, vanuit zijn eigen ervaring, het beste kan vertellen.'

Sonja Visser uit Venlo heeft een wat lastiger bekkende quote: *ambulantisering kan niet zonder een goed participatie en herstellpallet in de wijk*. Visser zegt dat de meeste hulpbehoevenden in het sociale domein (94 procent) vooral willen weten hoe ze volwaardig kunnen deelnemen aan de samenleving. Vandaag wordt hopelijk zichtbaar dat er tal van goede initiatieven zijn waar mensen terecht kunnen met vragen zoals: hoe kom ik tot mijn recht, hoe doe ik mee, en hoe kan ik het gevoel krijgen dat ik ertoe doe.'

'Een zorg die zich op die vragen oriënteert, kan niet zonder algemene, laagdrempelige en voor iedereen toegankelijke mogelijkheden om mensen te ontmoeten, om betekenisvolle activiteiten te verrichten en om te groeien.'

De quote van Dienke Boertien van Phrenos ligt beter in het gehoor: *de inzet van ervaringsdeskundigheid is noodzaak*. Ze vertelt: 'Toen mijn leven in chaos ten onder dreigde te gaan, kreeg ik tal van goede adviezen, maar in plaats dat ze me een uitweg boden, werd de wanorde er alleen maar groter door. Dat ik de weg naar mezelf toch terug vond, heb ik te danken aan een fantastische zelfhulpgroep. De leden daarvan leefden voor hoe je dat doet, jezelf terugvinden. Voorleven is wat mij betreft de essentie van ervaringsdeskundigheid.'

Maurits Boote ten slotte heeft een hoogstpersoonlijke quote: *ik zou geen uitzondering moeten zijn*. 'Ik heb me als homojongere in een dorp altijd buitengesloten gevoeld, ook in het gezin was ik een uitzondering, daardoor ben ik uit huis geplaatst. Maar mijn uitzonderingspositie slaat vooral op het nu: ik ben de enige ervaringsdeskundige in een multidisciplinair team met hulpverleners. De enige dus die geleerd heeft om zijn ervaringen bij de hulpverlening in te zetten. Verder ben ik een uitzondering omdat ik er betaald werk aan heb, terwijl de meeste ervaringsdeskundigen heel hard werken voor niet meer dan een boekenbon. Dat zou anders moeten. Wat hoopvol stemt, is dat gemeenten steeds meer geld beschikbaar stellen om ervaringsdeskundigen naar behoren te belonen.'

De panelleden zijn het er unaniem over eens dat er een verschil is tussen ervaring hebben en ervaringsdeskundigheid. Boote omschrijft het verschil kort en bondig: 'Iedereen heeft ervaringen, maar pas als je die "praktische kennis" op een goede manier weet in te zetten ten behoeve van de ander ben je ervaringsdeskundig.'

En dan nu de prijzen

Na het debat, begint dat deel van het feest waar iedereen met kloppend hart en rode kenen op zit te wachten: de prijsuitreiking. Behalve eeuwige roem, zijn er geldprijzen te verdienen, vouchers voor deelname aan workshops, boeken, spellen, fotosessies en communicatie-advies.

Beleidsmedewerker en Wmo-projectleider sociaal domein van de Vereniging Nederlandse Gemeenten, Corine Dijkstra is gevraagd liefst drie eervolle vermeldingen en twee aanmoedigingsprijzen te vergeven. Maar uiteraard niet nadat ze eerst een persoonlijke ontboezeming heeft gedaan, 'het gaat vandaag ten slotte om ervaringsdeskundigheid en dan moet je volgens de presentator wel iets over jezelf vertellen waar de ander misschien lering uit kan trekken.' Dijkstra komt, vertelt ze, uit een religieus gezin en 'heeft daar veel positieve ervaringen mee, maar naarmate je ouder wordt, krijg je steeds vaker de vraag toegeworpen of je nog steeds gelooft. Vooral dat *nog*.'

De link is duidelijk: ga maar eens na hoe vaak je de vraag stelt of iemand daar nou nog steeds last van heeft en of hij dat probleem nog steeds niet heeft opgelost. Voldoende stof tot nadenken dus, maar nu eerst de prijzen. Dijkstra begint met het opnoemen van de initiatieven die een eervolle vermelding of een aanmoedigingsprijs hebben gewonnen. Het verschil tussen de twee prijzen is overigens subtiel: de een beloont het bijzondere van een initiatief of de manier waarop het wordt uitgedragen (eervolle vermelding), en de ander geeft veelbelovende initiatieven een stimulans.

Aanmoediging en eervolle vermelding

De jury heeft twee initiatieven, Villa Pinedo en Sadaqah, een aanmoedigingsprijs toegekend vanwege hun unieke en vernieuwende karakter en de stap van ervaringskennis naar ervaringsdeskundigheid mogelijk maken.

De afstudeerrichting ervaringsdeskundigheid social work van de Hogeschool Windesheim, Team Ervaringsdeskundigheid Zaanstad, en Beleefde Ervaring van de stichting De Bagagedrager krijgen elk een eervolle vermelding omdat ze een verband leggen tussen opleiding en ervaringsdeskundigheid (Windesheim), een voorbeeld zijn voor goede samenwerking tussen ervaringsdeskundigen en gemeenten (TED Zaanstad) en het delen van ervaringen speels maken (stichting De Bagagedrager)

In het "voorspel" tot de grand finale, de bekendmaking van de winnaar van de Participatieprijs 2015, worden nog enkele prijzen uitgereikt. [Bekijk het overzicht van prijswinnaars](#).

De grande finale

De bekendmaking van de winnaars van de eerste, tweede en derde prijs wordt voorafgegaan door videofilmjes waarin de genomineerden - Markieza, Team ED en ExpEx – zich voor zover nog nodig presenteren. De spanning neemt zicht-en hoorbaar toe als Yvonne Van Mierlo de envelop opent

waarin de naam van de prijswinnaar is vermeld. Tromgeroffel, en dan klinkt het verlossen woord: de winnaar is Markieza! Een ovationeel applaus volgt. Nadat de dolle taferelen op het podium waar de drie genomineerden hadden plaatsgenomen wat zijn weggeëbd, citeert Van Mierlo uit het juryrapport: 'De jury erkent Markieza als voorbeeld van de vele mogelijkheden van ervaringsdeskundigheid. Zij waardeert de creativiteit en het doorzettingsvermogen dat tot een sterk fundament heeft geleid. Markieza speelt een belangrijke rol in het op de kaart zetten van ervaringsdeskundigheid in Nederland; de vele activiteiten en betrokken partijen zorgen voor een omslag in denken. [...] Het is moedig van Markieza dat zij het veilige terrein van het ziekenhuis verlaten hebben en midden in de maatschappij hun stek hebben gevonden.'

Met lovende woorden, ook voor de tweede (Team ED) en derde prijswinnaar (ExpEx), én alle aanwezigen sluit Hilhorst de bijeenkomst af. Borrel en *goody bag* wachten.

Tekst: Jan van Dam